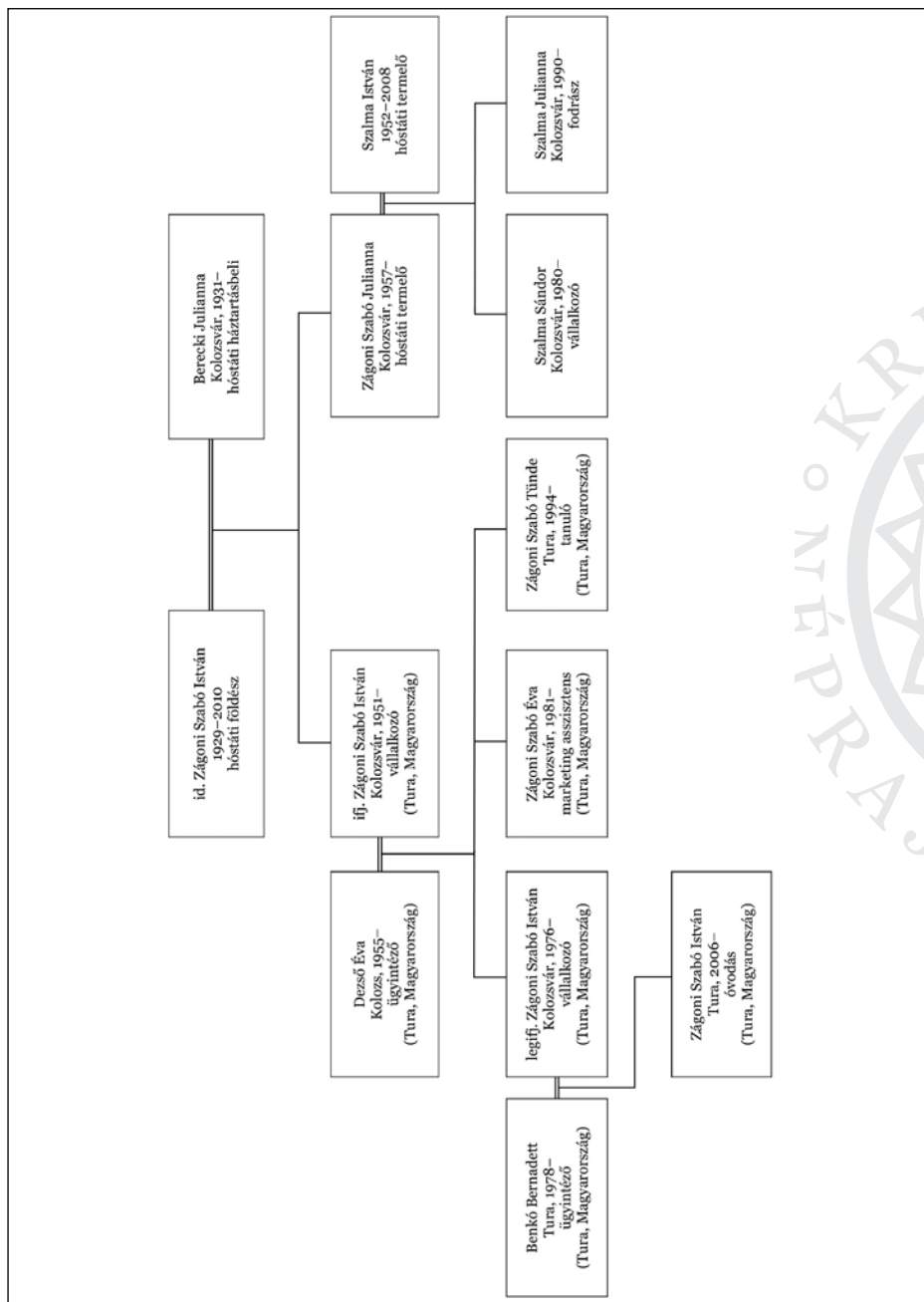

A Zágoni Szabó család

3. ábra. A Zágoni Szabó család családfája

A családtagok életpályájának bemutatása

Az első generációt Zágoni Szabó Juliannától (szül. Berecki) és id. Zágoni Szabó Istvántól számítom. Zágoni Szabó Julianna református hóstáti családban született Kolozsváron, a Cukorgyár utcában. Az első hat osztály után nem folytatta tanulmányait, mivel már gyerekkorában aktívan részt kellett vennie a mezőgazdasági tevékenységekben. 1950-ben férjhez ment id. Zágoni Szabó Istvánhoz, aki szintén hóstáti származású családban nevelkedett: *én ezt választottam, java része azt választotta, hogy hóstáti legyen a társa, a fiam kolozsi lányt választott, ebbe szeretett bele. Három évig udvarolt a férjem nekem (Zágoni Szabó Julianna).* A hozományhoz a lány részéről egy házhely, egy szoba és konyhabútor, a fiú részéről pedig egy lovas szekér és 1 hold föld tartozott: *szoktak adni egy tehenet a leánynak, én kaptam egy házhelyet, tehénnek az árát. A férjemnek volt lova, szekere, és volt egy hold földje (Zágoni Szabó Julianna).* A házasságkötés után a Plevnei (Köles) utcába költöztek, és ott építettek családi házat. 1951-ben született első gyerekük, ifj. Zágoni Szabó István, 1957-ben pedig második gyerekük, Zágoni Szabó Julianna. A keresztnévadásban követték a hagyományos hóstáti szokást, és ezt a tradíciót a következő nemzedék is folytatta.⁴¹ 1972-ben városfejlesztési okok miatt házukat el kellett adniuk, és a Tököz negyedben (Nagy Gábor-tanya), a Maros utcában vásároltak telket. A gyerekek jövőjére is gondolván két házat építettek: *mikor összeházasodtunk, a Plevneibe laktunk, oda építettünk egy házat, és nem volt vizünk, mert ásták a kanálist, elment a „kútbúl”, vezetékvíz nem volt, gáz nem volt, és akkor vettük ezt a házhelyet a gyerekeknek, és mikor nekifogtunk építkezni, úgy döntöttünk, hogy mi is ide jövünk (Zágoni Szabó Julianna).*

A második nemzedékhez tartozik Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó) és férje, Szalma István; ifj. Zágoni Szabó István és felesége, Zágoni Szabó Éva (szül. Dezső).

Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó) 1957-ben született református hóstáti családban, Kolozsváron. Szüleivel és testvérével a Plevnei (Köles) utcában nevelkedett. Az 1–8. osztályt a 6-os számú iskolában végezte, de nem folytatta tanulmányait, mivel 1970-ben, a házépítés időszakában segítenie kellett szüleinek a háztartáshoz tartozó tevékenységekben. Az esti tagozaton végezte el a líceumot, és 1979-ig műszaki rajzolóként irodában dolgozott. Ezután, 1980-ban férjhez ment Szalma Istvánhoz, aki szintén hóstáti családban nevelkedett. A párválasztást elsősorban az ugyanahhoz a körzethez való tartozás határozta meg: *A férjem is hóstáti volt, közel laktunk egymáshoz (Szalma Julianna).* A hozomány részét egy bebútorozott lakrész képezte a szülők hóstáti portáján. Szalma István a hagyományos földészszokást követve, lakodalmi ajándékként házat kapott szüleitől. Szalma Julianna 1980-tól 6 évet kizárólag gazdálkodással és piacozással foglalkozott. 1980-ban született fiuk, Szalma Sándor, 1990-ben pedig lányuk, Szalma Julianna.

⁴¹ A családnevekhez hasonlóan a keresztnévek közösségben használt szűk körét is meghatározó tényezőként vehetjük figyelembe. A szűk körű keresztnévhasználat oka, hogy generációs átöröklésüknek erős hagyományozott szabályai vannak (Pillich 1984: 80).

Ifj. Zágoni Szabó István 1951-ben született református hóstáti családban, Kolozsváron. Szüleivel és testvérével együtt a Plevnei, majd a Maros utcai hóstáti portán kertészkedett. Az 1–8. osztályt a Téglás utcai *murokegyetemen* végezte: *80%-a hóstáti volt, a Bulgária-telepi meg a Cukorgyár utca, Köles, ez vonzotta a hóstátiakat, velünk volt megtöltve a Téglás utcai iskola* (ifj. Zágoni Szabó István). 1975-ben feleségül vette Dezső Évát, aki kolozsi református családban nevelkedett. A párválasztásban nem vette figyelembe, hogy társa is hóstáti származású legyen: *Az volt a cél, hogy ügyes legyen, szorgos legyen, tudjon kapálni, hajljon le, és utána még szép is legyen. Mivel a feleségem kolozsi volt, és egészen másképp gazdálkodnak, ők nagykapás növényeket termesztenek, teljesen át kellett szegénykémnek állnia, de hamar átállt. Régen az is bűn volt, hogyha a másik negyedből vettek el lányt. Itt a szerelem döntött, a mi korosztályunkban egyre többen vettek el iparost vagy pedagógust, tehát kiházasodtak a Hóstátból* (ifj. Zágoni Szabó István). A hozományt a szülők hóstáti portáján épített lakrész képezte, így a hagyományt folytatva, ugyanazon udvaron három generáció élt együtt, és mindenkinek megvolt a saját lakóterülete, gazdasági épülete, illetve kertje. Első gyerekük, legifj. Zágoni Szabó István 1976-ban Kolozsváron, lányuk, Zágoni Szabó Éva 1981-ben szintén Kolozsváron és legkisebb lányuk, Zágoni Szabó Tünde pedig 1994-ben már Turán, Magyarországon született. 1989-ben ifj. Zágoni Szabó István és felesége úgy döntöttek, hogy végleg Magyarországra költöznek. A döntéshozatalt egyrészt a kommunista hatalom megszorításai, másrészt a jobb megélhetési lehetőségek határozták meg. Fontos volt számukra az is, hogy a gyerekeket magyar anyanyelvű környezetben neveljék és „megóvják” a vegyes házasságtól: *Az átköltözésünk, az ismert okok, a Ceausescu-iga alóli szabadulás, mert nem láttam azt, hogy magyarként megmaradhatnak a gyerekeink, az elnyomás az mindenki által ismert, a munkahelyeken. Hogy magyarok legyenek a gyerekeink, és a vegyes házasságtól is féltettem a gyerekeim, mert akkor már kezdett divat lenni, hogy románokkal vegyes házasságot hozzanak létre. Anyagiakban is gondoltuk, hogy sikereesebbek leszünk, mint odahaza voltunk* (ifj. Zágoni Szabó István). 1989-ben a család 9 hónapot Budakeszin élt egy bérelt házban, és csak azután sikerült végleg Turára költözniük. 1990 és 1996 között ifj. Zágoni Szabó István már önálló szerelői vállalkozást indított. Szakmai szempontból nehéz volt számára megtanulni a magyar kifejezéseket, de ez egy újabb „szakiskolát” jelentett. A vállalkozással párhuzamosan feleségével megpróbáltak Magyarországon is földműveléssel foglalkozni.

Zágoni Szabó Éva (szül. Dezső) 1955-ben született református családban, Kolozson. Az 1–8. osztályt Kolozson végezte, és utána Kolozsvárra költözött, ahol az ecsetgyárban, majd a játékgárban dolgozott. 1975-ben férjhez ment Zágoni Szabó Istvánhoz, és a házasságkötésük utáni első évben, 1976-ban már megszületett első gyerekük, 1981-ben a második, majd 1994-ben a harmadik gyerekük.

A harmadik generációt legifj. Zágoni Szabó István, Zágoni Szabó Éva, Zágoni Szabó Tünde, Zágoni Szabó Bernadett (szül. Benkó), Szalma Sándor és Szalma Julianna képviseli.

Legifj. Zágoni Szabó István 1976-ban született református hóstáti családban, Kolozsváron. Az 1–6. osztályt Kolozsváron végezte, és 13 éves korában szüleiivel és húgával Magyarországra költözött. Az általános iskolát már Budakeszin kezdte, majd Turán fejezte be. A 8. osztály elvégzése után tanulmányait Gödöllőn folytatta. 2004-ben feleségül vette Benkó Bernadettet, aki Turán, református családban nevelkedett. A házasságkötés után elköltöztek a szülőktől, és feleségével közös vállalkozást indítottak. A párválasztásukban már nem volt szempont a hóstáti származás. Legifj. Zágoni Szabó István fontosnak találja, hogy jól egyezzenek és közösen építsék saját és gyerekük jövőjét. Fiuk 2006-ban született, és szintén a családi hagyományt folytatva, Istvánnak keresztelték.

Zágoni Szabó Éva 1981-ben született református hóstáti családban, Kolozsváron. Nagyszüleiivel és szüleiivel ugyanazon a portán laktak, és segítettek a gazdálkodáshoz kapcsolódó munkafolyamatokban. Az együttélésnek szerinte megvoltak az előnyei, mivel ez egyfajta biztonságot nyújtott, erősítette a rokonsági kapcsolatokat, de ugyanakkor hátrányai is voltak, hiszen az eltérő generációk sokszor kerültek konfliktusba egymással: *Számomra egy olyan csodálatos biztonságot adott, egy olyan gyerekkort, mindig mindenki körülöttem volt, és mindig vigyázott ránk valaki, nagyon sok időt töltöttünk a szabadban, a kertben, ott voltunk a munkafolyamatok közben. [...] Nem volt teljesen előnyös, amikor a dédnagymama is velünk volt, akkor tízen voltunk a portán, ez hozhat súrlódásokat a fiatal és idős generációk között* (Zágoni Szabó Éva). Az 1–2. osztályt Kolozsváron végezte, majd akár csak bátyja, tanulmányait Magyarországon, Budakeszin és Turán folytatta. A gimnáziumot Hatvanban fejezte be, és utána a pécsi egyetem orvosi tagozatára iratkozott, de felfüggesztette tanulmányait. Ezután Gödöllőn egy koreai logisztikai cégnél ügyintézőként és tolmácként dolgozott. 2009-ben pedig Angliába utazott, ahol London környékén egy családnál gyerekgondozó-nevelői munkahelyet vállalt. Egy évvel később Londonban, a Harrods cégnél értékesítőként alkalmazták. Élmény volt számára más kultúrából származó személyekkel kommunikálni: *A Harrods, ott a termékeket értékesítettem, és próbáltam a vásárlókat befolyásolni, sokat kellett beszélni, megtanultam, hogyan kell valamit eladni, és ehhez először el kell adnod magad. [...] Megismerhettem a különféle kultúrákat, akcentusokat, az embereket, sokkal nyugodtabbá, magabiztosabbá váltam, mivel kommunikálnom kellett ugye, mert embereket kellett megszólítanom* (Zágoni Szabó Éva). Úgy döntött, hogy nem marad Angliában, mivel fontos számára a család, így jelenleg Turán él, és édesapja példáját követve magánvállalkozást tervez. A párválasztásban elsősorban a felekezeti hovatartozást helyezi előtérbe.

Zágoni Szabó Tünde 1994-ben született református, hóstáti származású családban, Hatvanban, Magyarországon. Jelenleg 11. osztályos a református gimnáziumban, Turán. Az iskola elvégzése után teológia vagy média szakra szeretne felvételizni. Nővérével együtt szívesen segít édesapjának a kolozsvári hóstátiak honlapjának szerkesztésében, habár ő már csak az internetes oldalra feltöltött képek és filmek alapján ismeri a hóstátiak szokásait, életmódját: *Láttam a szüreti bálakat, és ezekből a filmekből inkább a szokásokat lehet megismerni, meg azt a régi világot lehet*

látni, hogy szeretik csinálni. Meg vannak azok a filmek, ahol apa a hóstáti gazda, abból lehet megtudni sokat a földművelésről, és hát a többi film olyan, hogy képek (Zágoni Szabó Tünde).

Szalma Sándor 1980-ban született református hóstáti családban, Kolozsváron. Az 1–8. osztályt az 1-es számú iskolában végezte, ezután pedig a Báthory István Elméleti Líceumban folytatta tanulmányait. A 12. osztály elvégzése után fogorvos- és fogtechnikusképzésben vett részt, de jelenleg üzletkötőként dolgozik egy riasztóberendezésekkel foglalkozó cégnél. 2006-ban úgy döntött, hogy barátnőjével a szüleitől ajándékba kapott házba költözik, és jelenleg ott egy babababot is működtetnek.

Szalma Julianna 1990-ben született református hóstáti családban, Kolozsváron. Az 1–8. osztályt az 1-es iskolában végezte, majd akárcsak bátyja, ő is a Báthory István Elméleti Líceumban tanult. Ezután sikeresen felvételizett földrajz-turisztika szakra, de tanulmányait nem fejezte be. Fodrászati képzésben vett részt, és jelenleg fodrásznőként dolgozik.

Foglalkozás, gyereknevelés

A három generáció döntéseit követve megfigyelhetjük, hogy az első generáció számára a gazdálkodás központi szerepet játszott. A gyermek családon belüli nevelése egyenlő a munkára neveléssel. Már gyerekkorukban minden munkát megmutattak nekik, és különlegesebb fogásait, könnyítéseit is megmagyarázták. (Jávor 2000: 669.) *Akkor mezőgazdálkodással foglalkoztak az édesanyámék, és úgy beleszoktam, hogy én se tudtam elmaradni tőle* (Zágoni Szabó Julianna). Erre a nemzedékre a család együttműködése volt jellemző, mivel a szülők és gyerekek egyaránt intenzíven részt vettek a munkafolyamatokban: *A mi családukban úgy volt, mindent közösen csináltunk, például ha zöldséget kellett vetni, a férjem megcsinálta azelőtt a helyet, akkor kihúzta a sort, én vetettem és takartam be, mindenütt ketten voltunk. Még a gyermekek, mikor nőttek, őket is vittük* (Zágoni Szabó Julianna). Ezt a hagyományt próbálták gyerekeiknek is átadni, ahogy ezt ők is megjegyzik, „belenevelni” a gyerekeket a mesterségbe. A gyereknevelésben követték saját szüleik stratégiáját, és mindkét gyereküket sajátos, nemüknek megfelelő, gazdálkodáshoz, illetve háztartáshoz kapcsolódó feladatokkal látták el.⁴² *Hát mi abba iparkodtunk, hogy úgy neveljük a gyerekeket, ahogy minket neveltek. Hát mindig kaptam egy kicsi kertet, ahol kapálgattam, ültetgettem, mindig örvendtem, ha anyu hozott egy pár lejt a piacról, engem már 12 éves koromba odaállítottak a piacra árulni, akkor én is úgy neveltem a gyerekeket. De ki volt adva nekik, hogy ez a te részed, ezt te dolgozod, a leányom*

---

42 Faragó Tamás a nemek munkamegosztásban való eltérő feladatkörével kapcsolatban jegyzi meg, hogy a magyar társadalomban viszonylag pontosan elkülönített, kor és nem szerinti munkamegosztási rendszer alakult ki, melyet csak kivételes esetben hagytak figyelmen kívül. A nők fő tartózkodási és munkahelye ugyanis a ház és az udvar volt, társadalmi-közösségi életüket a szomszédolás, a templomba járás, a fonók és a lakodalmak jelentették, míg a férfiak nemcsak a házból, hanem a község határából is sokkal gyakrabban kimozdultak (Faragó 2000: 412).

bent fel kellett mossa a konyhát, lepucolja a kemencét, akkor ha volt csirke, adjon enni. A fiamnak az istálló, a melegágy, az udvarseprés (Zágoni Szabó Julianna). A hóstáti családokban rendszerint minden szülő arra törekedett, hogy szakmai tudását átadja a következő generációnak. Ezenkívül a gazdálkodáshoz szükséges anyagi hátteret is biztosították (föld, lakóház). Amint korábban is említettem, a kollektívizálás és a bontások periódusa gyökeres életstratégia-váltásra kényszerítette a hóstáti családokat, és ennek következtében a fiatalabb generáció a szülőktől eltérő életutat választott. Ez így történt a Zágoni Szabó családban is. Zágoni Szabó Julianna azt szerette volna, ha gyermekei is követik a családi hagyományt, de ez nem valósult meg: *Én soha nem gondoltam volna, hogy az én fiam Magyarországon fog kikötni. Hogy elmegy, vagy hogy az én gyerekeim nem fognak gazdálkodni, mert gazdálkodtak, amíg itt voltak, az én fiam is járt dolgozni, de gazdálkodtak is, és a lányomé is, csak amióta meghalt a férje, csak a kertben dolgozik* (Zágoni Szabó Julianna).

A második generációt képviselő Szalma Julianna a rendszerváltás után követte a családi tradíciót, de gyermekeit már más pálya felé irányította. Ő már nem fektetett hangsúlyt arra, hogy gyermekei folytassák szüleik szakmáját, ebben a generációban elsősorban a továbbtanulást helyezték előtérbe: *Arra készítettük, hogy tanuljanak, én soha nem akartam, hogy ők kertészkedjenek, a fiam fogtechnikusit végzett, nem szakmában dolgozik. A lányom egyetemen tanul, földrajz–turisztika szakon* (Szalma Julianna). 1987 és 1989 között Szalma Julianna műszaki rajzolóként dolgozott, de a rendszerváltás után tovább folytatta a termelést. Férje víz-gáz és központifűtés-szerelőként dolgozott, viszont a munkaidő után ő is segített feleségének a termékek piacra való előkészítésében, 1990 után pedig mindketten kizárólag földműveléssel foglalkoztak: *Akkor visszaadódtak a területek, és kapott mindenki egy részt, ahol lehetett folytatni a mezőgazdaságot, és ez volt a megélhetés, közben a férjem is kimaradt a munkahelyéről. A mai fiatalságnak ez nem éri meg, más a tudása is a mai fiataloknak, nem is várnám el, esetleg ha ki akarnak kapcsolódni, a megélhetésre szükség van, és ebből nem lehet megélni* (Szalma Julianna). A család életében lényeges fordulópontot jelentett a földek visszaadása, mivel ezután a földművelés képezte megélhetésük alapját. A meglévő földek és a családi házhoz tartozó kerten kívül még vásároltak egy kerthelyiséget is, hogy ezáltal is intenzívebb termeléssel tudjanak foglalkozni. A kommunizmus idején elkobzott Palocsay-kertben Szalma Istvánnak jelentős földterülete volt, amit az állam nem szolgáltatott vissza a jogos tulajdonosnak. Zágoni Szabó Julianna a hóstáti gazdálkodást befolyásoló tényezők közé sorolja ezt a rendszerváltás utáni megoldatlan „ügyet” is: *Még most is vannak földek Palocsaynál,⁴³ amit nem adnak vissza, be vannak véve a kérvények, és most is perelkednek, el van halasztva júniusra, a vejem ennek lett az áldozata* (Zágoni Szabó Julianna). Férje halála után Szalma Julianna részben folytatta a termelést és piacozást, de a férfiak feladatköréhez tartozó mezei munkák már háttérbe szorultak. Ezt a két személy munkáját igénylő mesterséget nehezen lehet egyedül vállal-

43 A Palocsay-kert a hóstátiak tulajdonában levő terület volt, amit a szocializmus időszakában elvett az állam, jelenleg a Mezőgazdasági Kutatóintézet tulajdonát képezi.

ni. A zöldség nem a piacon, hanem a ház előtt értékesíti, és különböző éttermek tulajdonosai is szívesen vásárolnak hóstáti salátát tőle: *Salátát még az Agapénak, vendéglőknek is adtam. Sokat segítettek rajtam a vendéglősök* (Szalma Julianna). A zöldség mellett virágárusítással is foglalkozik: *Hát teszek zöldségzöveget, paszulyt, virágot, csokrokat készítek, van virágüzlet is, akiknek át tudom adni. Hétvégén a kapuban eladom én, de nagy mennyiséget nem lehet eladni* (Szalma Julianna).

Ifj. Zágoni Szabó István is foglalkozott földműveléssel, őt viszont a külső hatások, a kommunista rendszer megszorításai arra készítették, hogy Magyarországon keressen családjának jobb megélhetési lehetőséget. Ennek ellenére fontos megjegyeznünk, hogy habár a földész foglalkozást nem folytatta, gyereknevelési stratégiájában megjelennek a vallásos elvek, melyek a hóstáti családok számára követendő példák voltak. Életének központi részét képezi a 2009-ben szerkesztett honlap, amely virtuális találkozási lehetőséget nyújt minden külföldre kiköltözött hóstáti család számára. Annak ellenére, hogy ifj. Zágoni Szabó István szülei szerették volna, hogy ő is folytassa a gazdálkodást a rendszerváltás után, kétéves víz- gáz szerelői képzőt végzett, ezután pedig arra törekedett, hogy érettségi diplomát is szerezzen. Iparosmunkahelyével párhuzamosan, a munkaidő után, elsősorban a szülei iránti tiszteletből, földműveléssel is foglalkozott: *Annnyira tiszteletbe tartottuk a szülőket, hogy eszünkbe se jutott, mint ahogy az iparosoknak, hogy munka után elmenjünk a strandra, moziba, én azt nem tudtam elképzelni, hogy a szüleim kint dolgoznak a mezőn, és én csak pihenjek* (ifj. Zágoni Szabó István). Az előző nemzedék gyereknevelési stratégiájához tartozó munkára való nevelést elköltözése után is értékesnek, hasznosnak találja. Ez a fajta „hóstáti munkamorál”, ami elsősorban a munka szeretetére épült, segítette abban, hogy Magyarországon is érvényesüljön: *Mivel munkára voltunk nevelve, mai napig hálával tartozom nekik, mert az, amit elértem, csak nekik köszönhetem. A munkaszeretet volt előbb, és abból adódóan természetesen az anyagiak jelentkeztek* (ifj. Zágoni Szabó István).

A gyereknevelésben elsősorban a keresztény elveket vették figyelembe, továbbá a munkára való nevelést is fontosnak találták: *Keresztény elvek alapján, reformátusok vagyunk, nálunk a templomba járás szinte kötelező volt, csak ha betegek voltunk, nem mentünk templomba, ugyanazt adtuk át, amit a szülőktől tanultunk, a munkára való nevelést. A lányommal vétettem el azt a hibát, hogy márpedig belőled orvos lesz kislányom, és akkor el is kezdte, és három évet elvégzett, és rájött, hogy nem szereti, és akkor ment ki az Egyesült Királyságba nyelvet tanulni* (ifj. Zágoni Szabó István). Szakmai szempontból ifj. Zágoni Szabó István már nem a hóstáti gazdálkodáshoz tartozó tudást, hanem a víz-gáz szerelői szakma ismereteit részesítette előnyben, így fia is édesapja nyomdokaiba léphetett: *A kisfiam meg, ő elvégezte az általánost és leérettségizett, és az apja nyomdokaiba lépett, és gázszerelő, majd vállalkozó lett* (ifj. Zágoni Szabó István).

Ifj. Zágoni Szabó István és felesége Magyarországon is megpróbálták földműveléssel foglalkozni. Évente 10-12 tonna paradicsomot termesztettek, és ezt elsősorban kereskedőknek adták el, mivel a budapesti piac nem volt közel a lakhelyükhöz, így már nem érte meg ezzel foglalkozni: *Budapest messze van, nem olyan, mintha a Kölesről felmennénk a Széchenyi térre, mert a távolság is számít, és nem érte meg Bu-*

dapestre vinni (Zágoni Szabó Éva). A következő lépés egy saját zöldségesbolt – mint családi vállalkozás – megnyitása volt, ahol könnyebben sikerült értékesíteniük saját termékeiket és a kereskedőktől beszerzett árukat:⁴⁴ Akkor vettük meg a zöldségesboltot, és amikor láttuk, hogy megnyit tud a zöldségesbolt mint családi vállalkozás, akkor bővítettük, ugye a gyerekek nőnek, hátha majd akarják, nem kell munkahelyet keresniük, ez nem úgy lett, a gyerekek különböző irányba mennek, de ha már megvalósítottuk ezt a dolgot, idegeneket alkalmaztunk, és ez van a mai napig is, így működik (ifj. Zágoni Szabó István). Jelenleg a CBA-üzletlánc tagjai és Turán sikeres üzlet tulajdonosai:⁴⁵ A feleségem fóliázott, piacoztunk, akkor láttam mindkét oldalt, láttam a kereskedőt, hogy jön hozzánk, és annyit ígér, amennyit ígér, akkor úgy gondoltam, hogy jó lenne megpróbálni a másik oldalt, mert az szebbnek tűnik. Nem jó egyik oldal se, de aki fóliázik, nincs annyi papírmunkája, ugye itt adózási rend, adóbevallás, rengeteg a papírmunka, és erre külön embert kell fölvenni (ifj. Zágoni Szabó István). Ifj. Zágoni Szabó István vállalkozói viselkedését a schumpeteri értelemben vett innovátor (Oláh 2006: 32) (technológiai vagy gazdasági újítást végrehajtó) típus határozza meg: Szeretem a pörgést, és ez mindenütt érvényes, ha lelassulsz, és nem figyeled az újításokat, hogy mikor és miben kell továbblépni, akkor lemaradsz. Konkurensok megvalósítanak egy újítást, valamit, ami jobban mutat a vevőnek, rögtön utána kell lépni. Jött ez az új vonalkódos rendszer, kasszarendszer, ez is anyagiakat vont el, de meg kell valósítani, mert csökkenti a sorban állás idejét, áttekinthetőbb. Azt is tudom, hogy mennyi az óránkénti forgalom, nagyon jó ez a számítógépes rendszer. Idegen volt számomra, nehezen kezdtem én is, de belejöttem (ifj. Zágoni Szabó István). Az előző generáció esetében a családok között zajlott a verseny, a kolozsvári piacokon a gazdák „megfigyelték” a mellettük levő termelő áruját, és arra törekedett mindenki, hogy minél szebb termékeket vigyen a piacra. A második nemzedéket képviselő ifj. Zágoni Szabó István esetében már nem a családok között zajlik a verseny, hanem a cégek között.⁴⁶ Fontos figyelembe venni azt is, hogy a Zágoni Szabó család nem otthon, hanem egy magyarországi faluban, Turán létesített vállalkozást, így a társadalomba való beilleszkedés is nehézségeket okozott:⁴⁷ Turán örültek a falubeliek, hogy megérkeztek a románok, lesz napszámos, aki majd dolgozzon. Ez is egy hosszú folyamat volt, ahhoz hogy elismerjenek, hogy mi nem románok vagyunk, hanem magyarok, szinte ötször annyit kellett letenni az asztalra, míg azt mondták, hogy ezek rendes emberek (ifj. Zágoni Szabó István).

44 Az induló kisvállalkozások legfontosabb munkaerőforrása a családtagok munkaereje. A vállalkozásokban a családtagok dolgozhatnak főállásban, besegíthetnek például az értékesítésben, a karbantartó vagy felügyeleti munkákban (Oláh 2006: 33).

45 A Zágoni Szabó család vállalkozása a mikrovállalkozástól (amelyben csak a családtagok dolgoznak) a több főt foglalkoztató kisvállalkozásokig terjed (Oláh 2006: 28).

46 Berger a hongkongi családi vállalkozások elemzése kapcsán hívja fel a figyelmet a cégek közötti versengésre, amely háttérbe szorítja a múltra jellemző családok között zajló versenyt. Ugyanakkor szintén ő jegyzi meg, hogy a modernizáció és a fejlődés nem a társadalom egészében megy végbe, hanem a társadalmi élet különböző szinterein, illetve a családok és a közösségek mikrokozmoszában. (Berger 1998: 179, 180.)

47 A vállalkozó és a helyi társadalom viszonya összetett mikrotársadalmi jelenség, mivel segítheti vagy akadályozhatja a vállalkozások létrejöttét, később pedig a működését (Oláh 2006: 39).

Mivel Zágoni Szabó Évának (szül. Dezső) szüleit is magánia kellett, ugyanezt a szokást saját gyerekeitől is elvárta. A pályaválasztást gyerekeire bízta, főként tanulásra készítette őket. Ipari munkahelyén kívül, habár nem volt hóstáti származású, piacozással is foglalkozott, és ez idő alatt a nagymama felügyelt a gyerekekre:⁴⁸ *Kolozson is folytattunk egyfajta gazdálkodást, de nem zöldségtermesztéssel foglalkoztunk, inkább kukorica, cukorrépa. Anyósoméknál megvolt a mi melegágyunk, sőt egy idő után sógornómék is nekifogtak. Természetesen anyósoméék segítettek, mondták, hogy mit kell csinálni* (Zágoni Szabó Éva).

A harmadik generációban már senki nem folytatja tovább a földész-, illetve hóstáti háztartásbeli foglalkozást. A Magyarországon élő személyek életét egyrészt már az ottani életmód határozza meg, másrészt viszont a szüleik foglalkozását már követendő életstratégiának tartják. A Kolozsváron maradt, harmadik generációhoz tartozó személyek is gazdálkodástól eltérő foglalkozást választottak, és gyermekeik egyéni döntéseit is tiszteletben fogják tartani.

Legifj. Zágoni Szabó István édesapja készítésére víz-gáz és központifűtés-szerelő szakmát tanult: *Azért választottam ezt a szakmát, mert édesapámnak is ez volt a végzettsége, s őt látva, mellette dolgozva kedvet kaptam én is ehhez a mesterséghez. Tehát az iskolai évek alatt édesapám mellett gyakornokoskodtam* (legifj. Zágoni Szabó István). 1996-ban sikerült érettségi diplomát is szereznie, és akár csak édesapja, egyéni vállalkozást tudott indítani. Szintén édesapja életstratégiáját követve, a szerelői vállalkozást zöldség-gyümölcs, illetve élelmiszerbolt létrehozása követte, és feleségével jelenleg is sikeres kisvállalkozást működtet Valkón: *Nősülésemig édesapám mellett dolgoztam az akkor már bővített, vegyes élelmiszerüzletben, tehát többéves tapasztalatom volt a téren, így feleségemmel egy kisebb vegyesboltot nyitottunk Turán. Néhány év alatt többször váltottunk üzlethelyiséget, az igények, a forgalom, az anyagi lehetőségek szerint. Jelenleg Valkón dolgozunk, Turához közel eső községben, naponta oda járunk át, s vegyes élelmiszerboltunkat közösen a feleségemmel igazgatjuk* (legifj. Zágoni Szabó István).⁴⁹ A gyereknevelésben egyformán fontos szerepet tölt be az apa és az anya. Lényegesnek tartják, hogy majd gyereküknek is átadják a vállalkozáshoz tartozó tudást, de ugyanakkor tiszteletben tartják majd egyéni döntését is: *igyekszünk, hogy elsajátítsa, átlássa az üzlettel, könyveléssel kapcsolatos teendőket, hogy később eldönthesse, ezt viszi-e tovább, amit mi végzünk, vagy valami mást választ. Örülnénk, ha A-tól Z-ig belátása lenne az egész munkafolyamatba, az áruátvételtől az eladásig, hogy a későbbiekben magabiztosan megállja a helyét* (legifj. Zágoni Szabó István).⁵⁰

48 Sokszor az új helyzetek régi megoldásokat igényelnek, így például az anya munkába állásával gyakran a nagymama dolga lett a gyerek felügyelete (Jávör 2000: 1000).

49 A háztartásgazdaságok kisvállalkozói között nagyon sok nőt találunk, gyakran a nők testesítik meg a vállalkozói rátermettséget, a kemény munkát, a kitartást és a vágyat, hogy alapot teremtsenek a család túléléséhez és előre jutásához (Berger 1998: 182).

50 Berger szerint a kisvállalkozói tevékenység elsősorban a családhoz és a háztartáshoz kapcsolódik, a fiatal gyerekek különböző megbízásokat kapnak annak érdekében, hogy elsajátítsák a vállalkozáshoz szükséges tudást: „törődnek a bolttal”, ellenőrzik az áru be- és kirakodását (Berger 1998: 181).

Zágoni Szabó Éva még nem él külön háztartásban, de jövőbeli tervei közé tartozik a családalapítás, és úgy véli, hogy majd gyerekeit keresztény elvek alapján fogja nevelni, de ő már nem szeretné folytatni a családjára jellemző keresztnévadási szokást: *Hát biztos, hogy benne lesz a minta, amit tanultam, akár akarom, vagy sem. De például én a szüleimet magázom, ez egy hagyomány volt, az én gyerekeim már tegezhet majd. Nálam már ez változás lesz, mert nekem ez a természetesebb, mivel reformátusok vagyunk, ebben szeretném felnevelni a gyermekeimet. Én már a keresztnévet nem fogom továbbadni, pontosan azért, mert a családban ez mindig ismétlődött, és szeretném, ha valami új lenne, de a bátyám megtartotta (Zágoni Szabó Éva).* Mindenképp fontosnak találja a szülőktől és nagyszülőktől kapott „örökséget”, és az előző generációk élete befolyásolja életstratégiáját: *Hát nekem ez egy örökség, ami az én életemet gazdagabbá tette, nagyon szegény ember lenni enélkül. Nem is tudnám elképzelni, hogy milyen lenne anélkül, mert ebben nőtem fel. A nagyszüleimnek, a szüleimnek az embersége, ahogyan élnek, ahogyan munkájukat végzik, ezek nagyon szorosán összekapcsolódó dolgok, ahogy ezt szorgalmasan, őszintén végezték. Nagy gondossággal, nagyon nagy igényeket, mércét maguk elé téve, nem voltak soha megelégedve a langyos vízzel, hanem mindentől a legjobbat és a legrövidebb idő alatt, persze nem az eredmény rovására, tehát ez nekem egy mintát adott, amit nekem követnem kell. Látom, hogy ez jó, hogy ez működik, akár a magánéletben is, látom, hogy nem volt válás a családban, a nagyszülők összeházasodtak, és hatvan év után halt meg a nagyatyám, és hatvanévesen mindkét részről együtt voltak (Zágoni Szabó Éva).*

Zágoni Szabó Tünde is vallásos nevelésben volt részesült, a párválasztást és a gyerekeket nevelést számára is a keresztény elvek fogják meghatározni: *Sokat terveztem, nem tudom, melyik szakmát választom, de keresztény vagyok, és amit csinállok, akármi is legyen, Isten dicsőségére fogom csinálni. Szeretnék inkább teológiára menni, remélem, hogy nekem is lesz családom (Zágoni Szabó Tünde).*

Szalma Sándor gyerekkorában nagyon keveset segített szüleinek a gazdálkodásban, ő ezt a tradíciót már nem akarja folytatni, barátnőjével együtt saját kisvállalkozásukkal foglalkoznak. A gyerekeket nevelésben bizonyos elveket, a szigort, a szülők iránti tiszteletet elvárja, és szerinte, akár csak szülei, tiszteletben fogja tartani gyerekei egyéni döntéseit: *Hát a nagyszüleim ezzel foglalkoztak, néha, mikor kellett káposztát ültetni, mentünk, de nem nagyon foglalkoztam ezzel. Nagyon sok árut behoznak külföldről, nem lehet ebből megélni. A gyerekeket nevelésben fontos, hogy szigorú legyenek, és majd ő döntsön, hogy mit akar az életben (Szalma Sándor).*

Szalma Julianna még nem költözött el a szüleitől, és nem tervezi a házasságot sem. Szerinte a gyerekeket nevelésben fontos elv lesz az, amit tőle is elvártak, hogy legyen rendes és tisztelje a szüleit: *Hát, amit én is láttam a szüleimtől, hogy legyen rendes és tiszteljen (Szalma Julianna)*

Telekszerkezet, lakáskultúra

A házasságkötés után id. Zágoni Szabó István és Zágoni Szabó Julianna (szül. Berecki) a Cukorgyár utcába költöztek, ahol a telekszerkezetet hagyományos hóstáti szokások szerint alakították. Az „első udvarhoz” tartozott a lakóház, és a „hátsó udvarhoz” pedig a gazdasági épületek: *Szép volt, ha kicsi is volt, de szép volt. Hóstáti kapu volt, deszkából volt készítve, volt mestere, aki azt meg tudta csinálni, mindég tele volt virággal. Volt bútor, telázi, amibe az edényt rakták, volt kaszten, üveges almárium, hóstáti ágy. Mindenki abba iparkodott, hogy az enyém legyen a legszebb. Zöld volt minden. Mi már nem olyat kaptunk, mikor mentem férjhez, kaptam szoba-, konyhabútort. Az első udvar el volt rekesztve, oda nem ment a baromfi, aztán volt a hátsó udvar, ahol voltak az állatok. Volt istálló, csűr, a baromfinak volt, disznóól volt, ganésgödör. A Plevneibe két gémeskutunk volt, használtuk locsolásra, és az árut is meg kellett mosni. A salátát meg kellett mosni, nem vihette az ember csak úgy a piacra* (Zágoni Szabó Julianna).

A Plevnei utcából a Maros utcába, kőművesek segítségével épített házba költöztek, ahol figyelembe vették, hogy mindkét gyereküknek legyen saját lakrésze és gazdasági épülete is.

Az új hóstáti portát úgy alakították ki, hogy megfeleljen több generációnak, emiatt ez már nem volt hagyományos háromszatú tornácos ház, viszont a zöld színhöz (100–104. képek) és a telekszerkezethez tartozó gazdasági helyiségekhez ragaszkodtak. Az udvaron két nyári konyhát építettek, és ezek mellett helyezkedik el a garázs, ami jelenleg nappali szoba funkcióját tölti be, mivel ülőbútorok és ágy is került belé. A gazdasági udvar a terület hátsó feléhez tartozik, és a színen keresztül lehet ide bejutni. Bal oldalt helyezkedik el a pajta és az istálló, és ezek után pedig a két üvegház (105–106. képek). Zágoni Szabó Julianna nem adta fel a gazdálkodást, kertjében még mindig lehet hagyományos hóstáti zöldhagymát, paradicsomot, salátát találni, amit szüleitől szerzett tudás alapján, különös odafigyeléssel természet. A területhez tartozó másik kertbe Szalma Julianna a palánták helyett már fűvet ültetett (108. kép).

Mivel ugyanabban a házban három generáció is együtt él, a lakberendezésre a régi és az új, a hagyományos és a modern elvek ötvöződése jellemző. Zágoni Szabó Julianna szobájában a hozományához tartozó bútorokat helyezte el (109. kép). A modern tömegkommunikációs eszközök közül szobájában már megjelenik a televízió, melyre családi fotókat, dísz tárgyakat helyezett (110–111. képek).⁵¹ Azokban a helyiségekben, ahol a legtöbbet tartózkodnak, azok portréit helyezik, akikhez erős érzelmek kötik. A falra, akárcsak minden hagyományos hóstáti szobában, földészcsaládot ábrázoló fényképet akasztott, és ez alatt pedig a modern világhöz tartozó, unokájától ajándékba kapott emlékéra található.⁵² A családi fotókhoz érzelmek

51 S. Nagy Katalin szerint a tömegkommunikációs eszközök által is terjesztett „lakásbelső-image” iránti igény megteremtette az általánossá váló kvázimodern lakástípust (Nagy K. 1984: 278).

52 Szarvas Zsuzsanna szerint a háztartásba a tárgyak vétel, megrendelés, ajándék útján kerülnek be (Szarvas 1983: 314–315).

is kötődnek, az előző generáció tisztelete miatt kerülnek a falra. A régi Hóstáttal kapcsolatos fényképeket a spájzban lehet megtalálni, mivel Szalma Julianna szerint már nem „divat ezeket a képeket kitenni”. A középnemzedék hatását vehetjük észre nemcsak a fényképek, hanem más, a ház- és lakberendezéshez kapcsolódó tárgyak, elképzelések esetében is: a fából készült ablakokat és ajtókat kicserélték, és a háztartásban a televízió kivül megjelent a mosógép, a hűtőszekrény és a páraelszívó is. A szobák tárgyi világához elsősorban az ajándékba kapott porcelán dísz tárgyak tartoznak.⁵³ (113. kép.)

A ház legkorszerűbben berendezett része a következő nemzedék, Szalma Julianna lakrésze: *Mikor összeházasodtunk, akkor más divat volt, a bútor meg minden, akkor jött az idő, hogy más divatok, akkor mindig anyura sóztam rá a régit, mindig alakultunk. Most csináltattunk bútort, hogy legyen praktikus és mutatós is* (Szalma Julianna). A lakótérben megfigyelhetjük a szobák funkcionális elkülönülését. A szülők szobájában hagyományos típusú szekrény található (114. kép). A fiatalok szobájára ellenben a könnyű, modern és praktikus bútor darabok jellemzők, amelyeken el lehet helyezni a barátoktól ajándékba kapott tárgyakat. A konyhaszekrényt is a legkorszerűbb elvek alapján választották ki. A konyhában megjelenő televízió a specializálódott funkciójú lakótér másik fontos jelzője, amely egy konyhánappali teret sejtet.⁵⁴ A ház fűtésberendezését is kicserélték, a régi kazánt központi fűtés helyettesíti: *Ahogy az idő kérte, most a fordulat után mennyi minden változott* (Zágoni Szabó Julianna).

Ifj. Zágoni Szabó István a családi hagyományt folytatva, Turán is a szülői házhoz hasonló méretű lakrészt épített, mivel ő is azt remélte, hogy gyerekeivel közös udvaron fog élni (117–124. képek). *Elvileg ez úgy született, ahogy apósom akarta, hogy együtt legyen a család. Hát mi, mikor elterveztük, hogy itt lesz a lakás, akkor elképzeltük, hogy fent lesznek a gyerekek* (Zágoni Szabó Éva). 1994-ben sikerült teltet venniük és önerőből szakembereket, tervezőket alkalmazva új otthon építeniük. A kolozsvári házzal ellentétben, amely hagyományosan volt beosztva, a turai ház építései arra fektették a hangsúlyt, hogy ne legyen mindenik szoba elhatárolva, így a földszintre és az emeletre is egy-egy nagy nappalit terveztek (117–125. képek).⁵⁵ Ez az ötlet is a Kolozsváron átélt tapasztalatokhoz fűződik: *Annak idején, amikor anyósomék építkeztek a Kölesen, nem volt megelégedve a belvilággal, és ez megmaradt a páromban is, mikor elkészült a terv, akkor neki nem volt elég a nappali, nem volt elég a belvilág, akkora lett, most már nagyon nagy* (Zágoni Szabó Éva).

A telekszerkezethez nem tartoznak gazdasági épületek, a kertben csupán egy kamra van (119. kép), ahol a kert rendben tartásához szükséges eszközöket tárolják (120. kép). *A kert volt itt egy kérdés, apukám elképzelte, hogy tuják legyenek, és*

53 A dísz tárgyhalmozás és a vitrinek megtöltése különféle készletekkel polgári eredetű (Nagy K. 1984: 287).

54 A változást a luxus mellett általában a kényelem és a használat szempontjai is jelzik (Granasztói 2010: 239).

55 A lakótér bővülése egyértelműen jelzi az életmódváltozás igényének a tér bővítésére vonatkozó irányát, az új típusú lakások elterjedésében jelentős szerepet játszik a nonkonformitás és presztizsfogyasztás (Lammel 1984: 320).

*gyönyörű fű, és szépen kialakítva, találtunk egy tervező párt, és ezt valóban megtervezte valaki. Nagyon jó ötlet volt. Itt nincsenek gazdálkodási eszközök (Zágoni Szabó Éva).*⁵⁶

A lakberendezéshez az Otthonunk és a Legszebb Ház folyóiratokat⁵⁷ használták, és a bútorok nagy részét pedig IKEA-üzletből vásárolták: *IKEA-stílust követünk, ami modern. A berendezésre volt segítség, ilyen prospektusok, a teret akartuk meghagyni, a nappaliba is csak egy kis sarokülő van, teljesen kikapcsolódom, ott ülök, és mintha a botanikus kertbe ülnék. A ruhásszekrények is úgy készültek, beépített polcok. A hagyományos hóstáti bútor, kaszten, a sifon, az kimaradt, sajnos. 7 számítógép van, 4 a vállalkozásba és 3 otthon, mosogatógép a konyhába. Minden, ami elektronikus, japán, azok a legmegbízhatóbbak, ebben segítséget kaptam a CBA-tól. Ez a kiválasztás a hűtő, a mikró az német, a tévé az meg Samsung (ifj. Zágoni Szabó István). A bőrkanapé a nappaliban a specializálódott funkciójú tér jelzője. Megjelenik a nyilvános és a magánterek közti különbségtétel, a lakás a vendégek fogadásával magántérből nyilvános térré minősül, „lekerülnek a védőhuzatok, előtérbe kerül a reprezentatív funkció (Pellandini-Simányi 2008: 208). A szülők szobájába a Kolozsvárról elhozott bútorokat helyezték. *Konténerekben vittük el az összes bútort, mindent áthoztunk az utolsó kanálig, villáig, mert úgy voltak a szülők ezzel, hogy féltek minden nélkül, két gyerekekkel átjönni* (Zágoni Szabó Éva). A tárgyi világ fontos részét képezi a nappaliban a zongora, amin rendszerint Zágoni Szabó Éva gyakorol a vasárnapi istentiszteletekre. A gyerekek szobájában az egyszerűsége és kényelemre fektették a hangsúlyt (128. kép).*

A modern tárgyi eszközök közé tartozik a laptop is: *Most már van mindenkinek külön laptopja. Tünde már a számítógépbe nőtt föl, mobiltelefonja is volt, ő már pár évesen tudta kezelni, már kettőnk között is látom az óriási különbséget. Ügyesebb is a számítógépen* (Zágoni Szabó Éva). Az édesapa szobájában is van számítógép, mivel a munkaidő után általában a honlap szerkesztésével szokott foglalkozni (129. kép). A személygépkocsi is fontos részét képezi a háztartásnak, amit elsősorban az áru beszerzéséhez használnak. A használaton kívüli, funkciót veszített tárgyak a tetőtéri szobába kerülnek, tehát a funkcióvesztés helyváltoztatással is jár⁵⁸ (130–131. képek). A házban bizonyos helyiségeket, a konyhát, fürdőt és nappalit padlófűtéssel, a szobákat pedig acéllemez radiátorokkal fűtik.

56 Christina Haldin lakáskultúra-vizsgálataiban is fontos szerepet tölt be a házaspárok folyóirat-használatának kutatása és a szakemberek szerepe az otthonok kialakításában. Véleménye szerint nagyon fontos megfigyelni azt, hogy az emberek életterét milyen mértékben befolyásolják a külső hatások (folyóiratok, szakemberek véleményei) (Haldin 2008: 117).

57 Mivel a lakáskultúra-folyóiratokban bemutatott képek az életet kívánják megjeleníteni, „a férfias és nőies szoba erősen artikulált díszletezése sok esetben láthatóan inkább a lakáskultúra-folyóiratok stábjainak műve, mint a tulajdonosé”. Emiatt nehéz megállapítani, hogy hol kezdődik a lakáskultúra-beszédmód és hol a lakástulajdonos beszédmódja, ha az utóbbi önállóan létezik egyáltalán (Federmayer 1999: 114).

58 A leértékelődött tárgy a ház megbecsült helyéről a kevésbé szem előtt levőre kerülhet, vagy esetleg oda, ahol új funkciójának leginkább megfelel. Ez a vándorlás fordítva is megtörténhet (Szarvas 1983: 318).

A gazdasági épületeket az üzlet helyettesíti, ami nagyobb anyagi befektetéssel jár. Ebből a szempontból is a család megpróbál alkalmazkodni a változásokhoz: *Konkurensek megvalósítanak egy újítást, valamit, ami jobban mutat a vevőnek, rögtön utána kell lépni. Jött ez az új vonalkódos rendszer, kasszarendszer, ez is anyagiakat vont el, de meg kellett valósítani, mert csökkenti a sorban állás idejét, áttekinthetőbb. Azt is tudom, hogy mennyi az óránkénti forgalom, nagyon jó ez a számítógépes rendszer. Idegen volt számomra, nehezen kezdtem én is, de belejöttem* (ifj. Zágoni Szabó István). Ifj. Zágoni Szabó István hangsúlyt fektet arra, hogy alkalmazottai megbízható emberek legyenek, és ilyen a szintén Turán élő, de Kolozsvárról kiköltözött, hóstáti származású Bányai néni.

A harmadik generációhoz tartozó Szalma Sándor a szüleitől ajándékba kapott házba költözött barátnőjével. Mivel nem ő építette a házat, a telekszerkezetet és lakásbeosztás szülei elképzelése alapján történt.

A telekszerkezethez nem tartozik gazdasági épület, és kert sem. Az udvaron baboltot nyitottak, ami tulajdonképpen a ház egyik átalakított szobája (133. kép). A lakberendezés megrendelésre készült: *A bútort rendelésre vettük, hogy méretre legyen egyszerű, és kihasználjuk a helyet* (Szalma Sándor). Mivel ez még nem családi ház, csupán egy helyiséget rendeztek be, ami háló-nappali szoba funkcióját tölti be (134–136. képek). A vállalkozói habitus világa, ebben az esetben ifj. Zágoni Szabó István és Szalma Sándor lakása, sajátos jelentést nyer: „ha valaki arra az elhatározásra jut, hogy vállalkozó lesz, megszokott hétköznapi világa egészen más jelentést nyer, az őt körülvevő dolgokra, mint vállalkozása megvalósításának lehetséges eszközeire tekint, a garázs raktárrá, műhelyé vagy élelmiszerboltta, az addigi kirándulásra használt autó szállítóeszközzé, a telek tőkeforrássá, hitelfedezetté, a padlásán heverő, építkezésből megmaradt deszkák a leendő üzlet polcaivá válnak képzeletében” (Kuczi Tibort idézi Oláh 2006: 32). A házat szigetelték, és a fűtésberendezéshez pedig központi fűtés tartozik.

Legifj. Zágoni Szabó István feleségével, bankkölcsön igénybevételével, vásárolt családi házat, ami egy nappaliból, fürdőszobából, konyhából, előszobából és tetőtéri szobából áll.

A telekszerkezethez csupán a ház és az alatta levő garázs tartozik. A lakberendezést nem a család vásárolta, az előző tulajdonos bútorai vannak a lakásban: *A berendezés már adott volt, mert az előző tulajdonos külföldre telepedett, így szabadulni akart minden darabtól, hisz vagyonokba került volna számára a tárgyak költöztetése* (Zágoni Szabó István). A központi fűtés mellett vegyes tüzelésű kazánt is használnak. A modern háztartási eszközök közé tartozik a mosógép, mosogatógép, mikrohullámú sütő, televízió és számítógép, melyek a háztartás modernségét, színvonalas felszereltségét jelzik.⁵⁹

59 A modern konyhai felszerelések előnyeit Báti Anikó Cserépfalu társadalmában vizsgálta. A háztartási gép átalakította a mosogatási szokásokat, elsősorban a harmadik generáció kedvelte meg, jelentőségét az automata mosógéphez hasonlítják. A mosogatógépet a jelentős ráfordítások (a készülék ára, a speciális mosogatószerek, energiaszámla) ellenére is nélkülözhetetlennek tartják a háztartásokban (Báti 2009: 265).

A három generáció telekszerkezete összefügg a foglalkozással. Mivel az első nemzedék életstratégiáját a gazdálkodás határozta meg, a telekszerkezethez fontos gazdasági épületek is tartoztak. Elsősorban arra törekedtek, hogy gyereüknek is biztosítsanak egy-egy lakrészt. Ugyanezt a példát követte ifj. Zágoni Szabó István is, de ebben az esetben sem valósult meg ez a terv, mivel fia a házasságkötés után az elköltözést választotta. A harmadik generációban már nem a gazdasági épületekre, hanem a lakásra és annak kényelmére fektetik a hangsúlyt.

Táplálkozás

Az életmód másik, tárgyokban mérhető eszköze a táplálkozás, mely főként „önfogyasztás” útján történik. A megtermelt értékek egyrészt tőkejavakként visszakerülnek az újratermelésbe, másrészt pedig áruvá válnak, illetve a fogyasztás révén a munkaerőforrás újratermelését szolgálják. (Lammel 1984: 320.) A mindennapok rendje a munka változó jellege szerint szerveződött, a táplálkozás is a munka ritmusához igazodott (Valuch 2009: 61).

Az első nemzedékhez tartozó id. Zágoni Szabó István és Zágoni Szabó Julianna tudatosan arra törekedtek, hogy az értékesített termékek mellett a család számára is biztosítsák a zöldség- és húsmennyiséget. A vásárlás helyett inkább az eladásra fektették a hangsúlyt. Az étkezések rendje, összeállítása a mezőgazdasági munkák üteméhez igazodik. (Valuch 2009: 61.) Általában levest főztek, mivel egy gazdálkodó embernek nincs ideje változatos ételeket készíteni: *Többnyire eladtunk, nem vásároltunk. Azt árultuk, amit mi termeltünk, soha nem vettünk mást. Régebb olyan ételek voltak, megfőztünk egy nagy adag levest, és egy kenyérrel megettük, annyi volt. Pityókaleves, paszulyleves, mindenfajta levest főztünk. Péknél süттöttünk kenyeret, nem vettünk kenyeret. Megtermeltük a gabonát az állatoknak és a kenyérnek is* (Zágoni Szabó Julianna).

A második nemzedékben Szalma Juliannát lehet tekinteni a gazdálkodás továbbvivőjének, így bizonyos zöldségeket a család részére ő is megtermel. Csupán a téli időszakban vásárol nagyobb áruházakból, de nem zöldségfélét, mivel az üzleti saláta nem olyan ízű, mint a friss hóstáti saláta: *Most vásárolunk is, főleg a téli időszakban, az Auchanból. Télen nem veszem meg a paradicsomot, mert teszünk el a mi termésünkéből, salátát sem nagyon veszem meg. Én nem szeretem azt a fajta salátát, ami most az üzletekben van, az vastagabb levelű, tartósítószeres meg minden, azt nem venném* (Szalma Julianna).

Ifj. Zágoni Szabó István és felesége kizárólag magyar termékeket fogyaszt, és Magyarországon is az ottani termelőktől vásárolnak szívesebben: *csak hazai termelőtől veszünk, hála Istennek, vannak még idősek, akik ezzel foglalkoznak, de ha nem lesz, akkor megint nekifogunk gazdálkodni* (ifj. Zágoni István). Az üzletben vecsési termékeket árulnak, és saját észrevételeik alapján nagyon sok fiatal a külföldi árut részesíti előnyben: *Nagyon rossz irányba megy a vásárlás, mert csak az importtermékeket vásárolják. Ezeket a CBA szerzi be, Spanyolországból és Hol-*

landiából, a legelső paradicsom Marokkóból jön (ifj. Zágoni Szabó István). A legtöbb, háztartáshoz szükséges terméket a saját üzletükből szerzik be, és megpróbálnak egészségesen táplálkozni.

A harmadik nemzedékhez tartozó Zágoni Szabó Éva megpróbál „tudatosan” táplálkozni, és ő főleg a teljes kiőrlésű gabonából készített termékeket részesíti előnyben. Elsősorban csökkentett szénhidrátot tartalmazó ételeket, főleg zöldséget fogyaszt, amit édesapja üzletéből szerez be: *megpróbálok 21. századi gondolkodásmód szerint táplálkozni és ezt átadni gyerekeimnek, tehát sok zöldség és gyümölcs, és kevés szénhidrát. Na, most a hagyományos ételeinkbe, hát ez így nagyon nehéz, de anyukámmal próbáltunk teljes kiőrlésű lisztből csinálni derelyét, de szörnyű lett. Nem nagyon működik, úgyhogy valószínű, hogy a mértéket kellene betartanom* (Zágoni Szabó Éva). Az univerzális ételféleségek kipróbálása fontossá válik a fiatalok számára, felfedezik a nemzeti konyhák ízeit és rítusait (Keszeg 2003: 191). Angliai tartózkodása idején Zágoni Szabó Évának alkalmá volt különböző ételeket, ételkészítési technikákat megismerni: *Az angol Sunday roastoknak fontos kelléke a sárgarépa, amit sütnék vagy párolnak, a főtt kukoricát és a gravey szószt is megszerettem. Hoztam gőzölős edényt is, és nagyon megszerettem a zöldséget, jobban, mint előtte* (Zágoni Szabó Éva).

Zágoni Szabó Tünde is megpróbál egészséges életmód szerint táplálkozni, étrendjét általában a zöldségek, gyümölcsök határozzák meg, kevesebb húst és kenyeret fogyaszt: *Húst nem igazán eszem, de nem vagyok vegetáriánus, csupán egészségesen szeretnék táplálkozni. Próbálok több gyümölcsöt és kevesebb kenyeret enni. Igazából nem szoktam vásárolni, a szüleim vásárolnak* (Zágoni Szabó Tünde).

Legifj. Zágoni Szabó István és családja megpróbál otthon elkészített, főtt ételeket fogyasztani, viszont az üzlet miatt nem sikerül minden alkalommal betartani a hagyományos étrendet: *a táplálkozásunk, életmódunk az elmúlt 9 évben elég változékony volt, mindenfélét eszegettünk, és sokszor egészségtelenül, hiszen a legfőbb étkezés a vacsora volt, mert akkor volt időnk nyugodtan leülni étkezni, egyébként pedig napközben szedegettünk a feleségemmel, ahogy időnk engedte* (Zágoni Szabó István). A magyar termékeket részesítik előnyben, és üzletükben is Magyarországon előállított hústerméket árusítanak.

Szalma Sándor általában bevásárlóközpontokból szerzi be a táplálkozáshoz szükséges javakat.⁶⁰ Ő is megpróbál egészséges életmód szerint élni, étrendjéhez sok zöldség és gyümölcs tartozik. A húсок közül elsősorban szárnyashúst fogyaszt, mivel a disznóhúst egészségtelennek tartja. Szalma Julianna nem él külön háztartásban, emiatt étrendjét az édesanyja által készített ételek határozzák meg.

Az első nemzedék gazdálkodás köré szerveződő életmódja a zsírosabb, hagyományosabb ételeket követelte meg, és önellátásra törekedtek. A generációs különbségek figyelhetők meg abban, hogy a hagyományosabb ételekhez az idősebb nemzedék tagjai ragaszkodnak. (Valuch 2009: 67.) A második nemzedékben Szalma Ju-

60 A korszerű háztartásokban már nem kell nagy készleteket felhalmozni, mert a „boltok kora reggeltől estig várják a vevőket” (Valuch 2009: 60).

lianna még foglalkozik termeléssel, és ez nagymértékben meghatározza a család étrendjét. Ifj. Zágoni Szabó István és családja már nagyobb figyelmet fordít a 21. században elterjedt egészséges táplálkozási szokásokra, a termékeket pedig, az előző generációktól eltérően nem saját kertből, hanem már saját üzletéből szerzi be. A harmadik generáció táplálkozási szokásait a 21. században elterjedt „egészséges életmódhoz” tartozó elképzelések határozzák meg, figyelmet fordítanak arra, hogy teljes kiőrlésű gabonát, kevés szénhidrátot és zsírszegény ételeket fogyasszanak.

Szabadidő

A paraszti időszak a mezőgazdasági munkán alapulva körkörös, egysége az év. A hét és ezen belül minden nap sajátos jelentéssel bír. (Verebélyi 2009: 67.) Az első nemzedéket képviselő személyek idejét elsősorban a gazdasági tevékenységek rendje határozta meg. Minden nap előre megtervezett tevékenységek alapján telt el. A reggel rendszerint a zöldségek öntözésével kezdődött, és ezt követte a piacozás.⁶¹ A vasárnap a takarítás, főzés mellett a pihenés napja volt, amikor általában a család részt vett a vasárnapi istentiszteleteken. A nem munkajellegű tevékenységek között fontos szerepet játszik az ünnep. A vasárnap rendje, a délelőtti templomozás nem önmagáért való szabadidőtöltés, tehát épp olyan kötelező, mint a munka. (Lammel 1984: 327.) Az idővel való kötetlen bánásmód nem alakult ki a földműveléssel foglalkozó közösségek életében.⁶² Id. Zágoni Szabó István és felesége szabadidejükben, ami rendszerint vasárnap délután volt, moziba, színházba, botanikus kertbe, bálba vitték a gyerekeket, tehát hangsúlyt fektettek a szociabilitást szolgáló tevékenységekre: *Szabadidő nem volt, reggel 5 óra előtt felkelés volt. Sok munka volt mindig, reggel kellett locsolni, ültetni, kapálni, vetni, összeszedni a terméket, hogy a piacra szállítani. Lószekérrel szállítottuk az árut. A mostaniak autóval viszik. [...] Volt, amikor elvittük vasárnap délután a gyerekeket sétálni vagy moziba, botanikus kertbe, de csak nyáron ritkán. Mikor fiatalok voltunk, mentünk moziba, színházba, táncba, bálba* (Zágoni Szabó Julianna). Az első nemzedék számára a vasárnap a szakrális időt töltötte ki. A munka-pihenés-szórakozás kategóriák a paraszti életvilágra nem alkalmazhatók, a munka a legfőbb érték, és a pihenés a lustasággal egyenlő (Verebélyi 2009: 68): *Kevés lusta ember volt a Hóstátba, az nagyon szegény lehetett. Mind szorgalmas emberek voltak* (Zágoni Szabó Julianna).

A második generációban Szalma Julianna már különbséget tesz a hétköznapok és a hétvége között, a munkával és a nem munkával töltött idő között. A hétköznapokhoz tartozik a munka és a piacozás. A szabadidőt a hétvégével társítja, és rendszerint vasárnap templomba megy, vagy meglátogatja rokonait: *Inkább hétvégén van szabadidő, vasárnap igyekszem szabaddá tenni, elmegyek a temetőbe, és dél-*

61 Fél Edit a Komárom megyei család mindennapjainak vizsgálatakor megjegyzi, hogy a napi munkát a családtagok előre megbeszélt feladatok alapján strukturálták (Fél 1944).

62 Thorstein Veblen szerint a „free time” a nem munkával töltött idő, míg a „leisure time” a szervezett egyéni választások lehetőségére vonatkozik (Veblen 1975).

után egy kis pihenés is. Még rokonlátogatás, elmegyek anyósomhoz (Szalma Julianna). A munkanap és ünnepnap között is különbséget tesz, egy gazdálkodással foglalkozó ember számára az ünnepnapok is elveszítették eredeti funkciójukat, hiszen ez is munkával telik el: *Nem könnyű, nincs ünnepnap, jártam én úgy is, hogy húsvét volt, és a melegágyban gyönyörű volt minden, és nem nyitottam ablakot, és megsült minden* (Szalma Julianna).

Ifj. Zágoni Szabó István idejét a vállalkozáshoz tartozó tevékenységek határozzák meg, általában reggel 5 órakor kezdődik a munkanap, és legfontosabb tevékenységei közé tartozik az árubeszerzés, árufogadás és a zárás: *Szabadidő: ismeretlen számomra. Reggel négykor, ha vasárnap, ha karácsony, ha újév, nem kell csergőóra, ötkor itt kell legyek a nyitásra, és egész nap állandó elfoglaltság van: árubeszerzés, árufogadás, és este nyolckor van a zárás, de nagyon szeretem csinálni, és csak jobb, mint kint a mezőn, tiszta munka* (ifj. Zágoni Szabó István).

Zágoni Szabó Éva mindennapjait az üzlethez tartozó tevékenységek alapján strukturálja, szabadidejében pedig általában hazamegy Kolozsra, ahol meglátogatja édesanyját és anyósát: *Lehet, hogy nekünk nagyon kevés van. Én havonta egyszer hazamegyek, 4-5 napot vagyok távol, Kolozsra megyek édesanyámhoz és anyósomhoz. Sajnos nem sok szabadidőnk van, mert a vállalkozás minden időnket igénybe vesz* (Zágoni Szabó Éva).

A harmadik generációhoz tartozó Zágoni Szabó Éva ideje nem kapcsolódik munkatevékenységekhez, így szabadidejében általában olvas, sportol és zongorázik. Testvére, Zágoni Szabó Tünde idejét eddig az iskolai órák rendje határozza meg, de hétvégén az ifjúsági bibliaórákon barátokkal találkozik, sportol, kézműves-tevékenységekkel foglalkozik.

Legifj. Zágoni Szabó István és felesége időbeosztása szorosan kapcsolódik családi vállalkozásukhoz, hétfőtől péntekig reggel 6 órától délután 18 óráig dolgoznak, szombaton pedig reggel 6 órától 16 óráig. A vasárnap jelenti a szabadidőt, amikor a családra és a pihenésre fektetik a hangsúlyt: *Megszüntettük a vasárnapi nyitva tartást, így a családra is több idő jut, és a pihenésre, a gyermekünkkel foglalkozunk* (legifj. Zágoni Szabó István).

Szalma Sándor mindennapos tevékenységei is elsősorban a vállalkozáshoz kapcsolódnak: könyvelés, árubeszerzés, nyitás, zárás, és így kevés szabadideje marad.⁶³ Testvére, Szalma Julianna már több időt szán szabadidős tevékenységekre, a kapcsolódásra, ami általában hétvégéire jellemző. Ezt az időt rendszerint kirándulással, barátokkal való találkozással tölti, tehát a szórakozási tevékenységek kerülnek előtérbe.

63 Thomas Højrup életmódkategóriáját figyelembe véve a Zágoni Szabó családra elsősorban a lifemode 1 jellemző, mivel a termelői vagy családi kisvállalkozáshoz tartozó tevékenységek következtében nincs szabadidejük, nem választható el élesen a munkával és a nem munkával töltött idő (Højrup 1984).

Következtetések

A Zágoni Szabó család három nemzedékén keresztül megfigyeltem a párválasztásban, foglalkozásban, gyereknevelési szokásokban, lakáskultúrában, táplálkozásban és szabadidős tevékenységekben bekövetkezett változásokat.

	Családtag	Vallás, származás	Jelenlegi lakhely	Foglalkozás	Telekeszerkezet	Táplálkozás	Szabadidő
I. nemzedék	id. Zágoni Szabó István	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár, Románia	hóstáti földész	„többgenerációs hóstáti porta”, gazdasági épületek, kert	saját termékek, önellátás	vasárnap – templom, botanikus kert, színház, bálók
	Zágoni Szabó Julianna (szül. Berecki)	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár, Románia	hóstáti háztartásbeli	„többgenerációs hóstáti porta”, gazdasági épületek, kert	saját termékek, önellátás	vasárnap – templom, botanikus kert, színház, bálók
II. nemzedék	Szalma Julianna (szül. Zágoni Szabó)	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár, Románia	műszaki rajzoló – hóstáti termelő	„többgenerációs hóstáti porta”, gazdasági épületek, kert	saját termékek, vásárolt termékek	vasárnap – templom, rokonlátogatás
	Szalma István	kolozsvári református hóstáti	Kolozsvár, Románia	víz-gáz szerelő – hóstáti termelő	„többgenerációs hóstáti porta”, gazdasági épületek, kert	saját termékek, vásárolt termékek	vasárnap – templom, rokonlátogatás
	ifj. Zágoni Szabó István	kolozsvári református hóstáti	Tura, Magyarország	vállalkozó	kétszintes ház, szakemberek által kialakított kertrész	CBA-termékek	nincs – állandó elfoglaltsághoz tartozik a vállalkozás
	Zágoni Szabó Julianna (szül. Dezső)	kolozsi református	Tura, Magyarország	elárusító – ügyintéző	kétszintes ház, szakemberek által kialakított kertrész	CBA-termékek	havonta 4-5 Kolozsváron eltöltött nap, családlátogatás

	Családtag	Vallás, származás	Jelenlegi lakhely	Foglalkozás	Teleszer- kezet	Táplálkozás	Szabadidő
III. nemzedék	Szalma Sándor (Szalma Julianna és Szalma István gyereke)	kolozs-vári református hóstáti	Kolozs-vár, Románia	vállal-kozó, üzlet-kötő	szülőktől ajándékba kapott ház, udvar, bolt	áruhá-zakból beszer-zett termékek	kevés szabadidő a vállalkozás miatt
	Szalma Julianna (Szalma Julianna és Szalma István gyereke)	kolozs-vári református hóstáti	Kolozs-vár, Románia	fod-rásznő	„többgene-rációs hós-táti porta”, gazdasági épületek, kert	édesanya által készített ételek	kirándulás, szórakozás, barátokkal való találko-zás
	Zágoni Szabó Éva (ifj. Zágoni Szabó István és Zágoni Szabó Éva gyereke)	kolozs-vári református hóstáti	Tura, Magyar-ország	vállal-kozó	kétszin-tes ház, szakem-berek által kialakított kertrész	teljes kiőrlésű gabo-nából készített ételek	olvasás, sportolás, zongorázás
	Zágoni Sza-bó Tünde (ifj. Zágoni Szabó István és Zágoni Szabó Éva gyereke)	református hóstáti (Magyar-ország)	Tura, Magyar-ország	tanuló	kétszin-tes ház, szakem-berek által kialakított kertrész	zöltség, gyü-mölcs, kevés hús és szén-hidrát	ifjúsági bibliaórák, kézműves- tevé-kenységek, sportolás
	legifj. Zágoni Szabó István (ifj. Zágoni Szabó István és Zágoni Szabó Éva gyereke)	kolozs-vári református hóstáti	Tura, Magyar-ország	vállal-kozó	kétszintes ház, udvar	magyar-országi termékek	vasárnap a családdal
	Zágoni Sza-bó Bernadett (szül. Benkó, Zágoni Sza-bó István felesége)	református (Tura, Magyar-ország)	Tura, Magyar-ország	vállal-kozó, ügyin-téző	kétszintes ház, udvar	magyar-országi termékek	vasárnap a családdal

3. táblázat. A Zágoni Szabó család

Amint a fenti összefoglaló táblázatból kiderült (3. táblázat), az első nemzedék párválasztásában fontos szempont volt a hóstáti származás, tehát erre a generációra a közösségen belüli endogám házasságkötés jellemző. Elsősorban a gazdasági szempontokat részesítették előnyben, nem fektettek hangsúlyt az egyéni érzelmekre. (Frykman–Löfgren 2005: 91.) A következő generációban Szalma Julianna továbbörökíti ezt a hagyományt, mivel férje is kolozsvári hóstáti családból származik, gyerekkoruk óta ismerik egymást, ugyanabban a körzetben nevelkedtek: *A férjem is hóstáti volt, közel laktunk egymáshoz* (Szalma Julianna). Ifj. Zágoni Szabó István felesége, testvérével ellentétben, kolozsi református családból származik.⁶⁴ A hóstáti csoportendogámia a speciális gazdálkodás fenntartásának lényeges eszköze volt. A „több lábon állást”, ami többfajta gazdasági tevékenységet, szakismeretet igényelt a monokultúras termeléssel szemben, elsősorban „beleneveléssel” lehetett elsajátítani. Ifj. Zágoni Szabó István megjegyzi, hogy a párválasztásban az érzelmek kerültek előtérbe,⁶⁵ viszont az is fontos szempont volt, hogy: *szorgos legyen, tudjon kapálni, hajoljon le, és utána még szép is legyen* (ifj. Zágoni Szabó István). Tudatában van annak, hogy mivel felesége kolozsi származású, más gazdálkodási stratégiát, a monokultúras termelést ismeri, viszont könnyen „áttért” a hóstáti termelésre: *Mivel a feleségem kolozsi volt, és egészen másképp gazdálkodtak, ők nagykapás növényeket (kukorica, cukorrépa) termesztettek, nem intenzív gazdálkodást folytattak, teljesen át kellett szegénykémnek állnia* (ifj. Zágoni Szabó István). A harmadik generációban a hóstáti származás már egyáltalán nem jelent szempontot, legifj. Zágoni Szabó István felesége már turai származású, és az egyetértés, a kommunikáció kerül előtérbe.⁶⁶

Az első nemzedék életstratégiáját elsősorban a hagyományos hóstáti gazdálkodás határozta meg, és ennek függvényében alakították ki saját életterüket, táplálkozási szokásaikat, és az időbeosztásukat is a gazdasági tevékenységek határozták meg. A lakóházon kívül megjelenik a tágas udvar, a gazdasági épületek és a kert is. Ikerházat építettek gyerekeik számára, és ezáltal is biztosítani akarták jövőjüket.⁶⁷ Unokájuk, Zágoni Szabó Éva szerint az udvar olyan szervezett volt, mint egy kis város, viszont a generációk közötti mentalitásbeli eltérések gyakran konfliktusokhoz vezettek: *Ez egy olyan családi ház volt, amit a nagyszüleim kimondottan úgy építettek a hetvenes években, hogy saját erőből, egy lakrészt maguknak, az ikerház egyik részét a lányuknak, a másikat a fiuknak. Ők ezt úgy képzelték el, hogy a*

64 A közösség életében, a vidékivel való kapcsolatok szempontjából, legfontosabb szerepet játszó két helyiség Kolozs és Szék volt (Pillich–Vetési–Vincze 1984: 108).

65 A „szerelmi házasságok” révén létrejött kis családban nagyobb lett az érzelmi telítettség, csakúgy, mint a személyes felelősség (Jávor 2000: 998).

66 A családon belül fokozatosan előtérbe kerül a magánélet, amire Jonas Frykman és Orvar Löfgren is felhívja a figyelmet. Megerősödött a magán- és a nyilvános szféra közötti eltérés. A hagyományos közösségekben a gyerekeket elsősorban a munkához kapcsolódó szerepekre tanították. Az „új családban” a férj és feleség közötti érzelmeken alapuló kapcsolat kerül előtérbe, és ezzel párhuzamosan megváltozik az apa-anya szerepe is, és egyre inkább hangsúlyt fektetnek a szülői szeretetre. (Frykman–Löfgren 2005: 91–131.)

67 Amit én az építkezés céljának megfelelően „többgenerációs portának” nevezek.

nagyszülők, gyerekek, unokák szépen együtt élnek. Végül is mindenkinek saját bejárata volt. Közös volt az udvar, mindenkinek volt saját konyhája. Kis város volt, mint egy méhkaptár, mindenkinek megvolt a saját elkülönített tere a családi élethez, de azért ez mégis egy közös hely volt. Nem tudtak volna úgy közlekedni, hogy ne találkoztak volna egymással. Nem volt teljesen előnyös, amikor a dédnagymama is velünk volt, akkor tízen voltunk a portán, ez hozhat súrlódásokat a fiatal és idős generációk között (Zágoni Szabó Éva). A táplálkozás terén arra törekedtek, hogy az eladott termékeken kívül a háztartáshoz szükséges alapanyagokat is biztosítsák, így nagyon ritkán vásároltak üzletből. Mindennapjaikat a gazdasági tevékenységek rendje határozta meg, nem volt különbség a munkával és nem munkával töltött idő között. A vasárnapi istentiszteleteken való részvétel a szakrális időhöz tartozott, és ez a következő generációk számára is fontos szabadidős tevékenység lett.

A második generációban a két testvér között mentalitásbeli különbségek szemtanúi lehetünk. Ifj. Zágoni Szabó István nem folytatta szülei mesterségét, családjával Turára, Magyarországra költözött, ahol a gazdálkodást a vállalkozás váltotta fel, és elsősorban a családi vállalkozáshoz kapcsolódó tevékenységek határozzák meg mindennapjaikat. A telekszerkezethez már nem tartoznak gazdasági épületek, a kert pedig szakemberek tervei alapján készült el. A táplálkozáshoz szükséges termékeket is elsősorban saját üzletükből szerzik be. A gyerekeknél a vallásos eszményeket fontosnak találják, és megpróbálták gyermeküket tanulásra, a vállalkozás folytatására biztatni. Szalma Julianna testvérével ellentétben a rendszerváltás után tovább folytatta a hóstáti gazdálkodást, de saját gyerekeit már továbbtanulásra biztatta. Ő Kolozsváron, a szülői portán maradt édesanyjával, és megélhetésének alapját elsősorban a termelés képezi. Szabadidejét szívesen tölti rokonlátogatással.

A harmadik generációhoz tartozó legifj. Zágoni Szabó István folytatja a családi hagyományt, és akárcsak édesapjának, neki is saját vállalkozása van, életmódja a szüleihez hasonlóan alakul. A táplálkozás szempontjából nagyobb hangsúlyt fektet a magyarországi termékekre. Mindennapjait, akárcsak az édesapja, a vállalkozáshoz tartozó tevékenységek rendje szerint strukturálja, ebben az esetben sincs különbség a munkával és a nem munkával töltött idő között. Testvére, Zágoni Szabó Éva, jövőbeli tervei között is a saját vállalkozás szerepel. Táplálkozási szokásait a 21. század egészséges életmódra vonatkozó elvei alapján alakítja, és hűgával együtt arra törekednek, hogy az új életstílushoz tartozó ételeket fogyasszák, szabadidejükben pedig hangsúlyt fektetnek a sporttal kapcsolatos tevékenységekre. A harmadik generáció számára az egészségesség fontos szempont, és főként a média hatására figyelnek arra, hogy megfelelő mennyiségű vitamint, fehérjét, szénhidrátot fogyasszanak.

Szalma Sándor magyarországi unokatestvéréhez hasonlóan Kolozsváron magánvállalkozással foglalkozik, és ez határozza meg időbeosztását. A szülőktől ajándékba kapott házban is nagyobb figyelmet fordított az üzlethelyiségre. Mivel elfoglalt üzletembernek tartja magát, a termékek nagy részét elsősorban bevásárlóközpontokból szerzi be, ahol egy helyen mindent megtalál. Testvére, Szalma Julianna nem él külön háztartásban, szakmai szempontból döntéseit szülei tiszteletben tartották, testvérétől eltérően ő már nagyobb hangsúlyt fektet a szabadidős tevékenységekre.